

Reducerad ölskatt i Irland

Skattemodell, konsekvenser och lärdomar

Författare: David Sundén

LAKEVILLE 2023

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1 Lärdomar från Irland	3
2 Modell för ölbeskattning	5
2.1 Bakgrund till att reducera alkoholskatten på öl.....	5
2.2 Modell för att reducera alkoholskatten på öl.....	7
2.3 Den irländska modellen i ett internationellt perspektiv.....	9
3 Samhällskonsekvenser	11
3.1 Utvecklingen av ölmarknaden	11
3.2 Offentligfinansiella effekter.....	14
3.3 Regionalpolitiska effekter	14
Referenser	17

1 Lärdomar från Irland

Möjligheterna att stötta en potentiell tillväxtbransch var avgörande

Det som övertygade de irländska parlamentsledamöterna att införa en reducerad alkoholskatt var främst de stora möjligheterna som fanns där och då. Möjligheterna till både ökad ölexport samt imports substitution var stora. De stora bryggerierna hade redan tagit del av en ny våg av ölexport, vilket underlättade beslutet. Branschen var således tillväxtmogen och hade betydande förutsättningar för lönsamhet. Samtidigt kostade satsningen mycket lite i förlorade skatteintäkter eftersom det endast fanns ett fåtal småbryggerier vid införandet.

Småbryggeriernas tillväxt är beroende av en skattereduktion

För att kunna växa till större volymer, där även export blir möjlig och lönsam, är hemmamarknaden ytterst viktig för småbryggerierna. Den inhemska skattesatsen blir därmed avgörande för tillväxtförutsättningarna. Detta när små bryggerier ska konkurrera både med stora inhemska bryggerier med betydande skal- och samordnings fördelar och mindre utländska hantverksbryggerier som åtnjuter skattereduktioner på hemmamarknaden.

Skattereduktionens betydelse för marknadsutvecklingen framkommer tydligt när man jämför Sverige med Irland. I Sverige har fem bryggerier nått en produktionsvolym kring och över en miljon liter. Två av bryggerierna har nått en volym kring och över två miljoner liter. Det har tagit mycket lång tid. I kontrast har på Irland som minst fem bryggerier nått en produktion över en miljon liter, varav två bryggerier har nått en produktion över fem miljoner liter samtidigt som de fortsatt växer snabbt.

Småbryggeriernas har skapat sysselsättning, tillväxt och export

Sedan 2005 har antalet små bryggerier ökat från några få till 80. Av dessa exporterar 40 procent och av de övriga uppger en stor andel att de har planer för export inom de kommande åren. Både ölproduktionen och sysselsättningen bland mikrobryggerierna har ökat med mer än 10 gånger. Tas även indirekta effekter i t.ex. jordbruks- och restaurang sektorn har småbryggerierna bidragit till en ökning av sysselsättningen med över 20 gånger.

Skattemodellen skapar tillväxttrösklar och framtida problem

Den irländska skattemodellen valdes till stor del utifrån politiska kompromisser som grundade sig i en oro om modellen skulle fungera tillfredställande. Trots det är politiker, bryggerier och finansdepartementet alla nöjda med modellen.

Modellen har dock stora problem och är inte regulatoriskt hållbar på sikt. I takt med att de största mikrobryggerierna växer kommer även krav på att justera upp taken i

skattemodellen. Det för att bryggerierna över en natt inte ska förlora all skattereduktion. Problemet exemplifieras av att taken har tvingats justeras upp två gånger redan.

Med tiden kommer modellen därför att behöva reformeras. Alternativet är att taken höjs över tid och till slut blir desamma som i Frankrike. Den franska modellen har en ytterst skarp och tillväxthämmande skattetröskel vid 20 miljoner liter. Den snedvrider dessutom konkurrensen på ölmarknaden.

Den irländska skattemodellen är därför inte att föredra. Huvudalternativ för en svensk modell är i stället en kontinuerlig modell som den danska eller brittiska alternativt en stegvis progressiv modell på liknande sätt som i Finland eller Tyskland.

Den irländska skattemodellen skapar en bättre ölmarknad

Trots att valet av skattemodell var en kompromiss har skattereduktionen medfört en mer välmående irländsk ölmarknad. Mikrobryggerierna erbjuder ett stort utbud av öl, både i form av ölsorter och öltyper, som kompletterar och konkurrerar med de större bryggeriernas ölutbud. Bryggerierna är dessutom väl utspridda över Irland och på landsbygden. Detta kommer de irländska ölkonsumenterna till del.

Den viktigaste aspekten är dock att det tidigare tomrummet på medium-stora bryggerier har börjat fyllas med snabbväxande och framgångsrika hantverksbryggerier. Dessa utmanar de stora bryggeriernas marknadsandelar och bidrar till en hårdare konkurrens. Med detta följer ett flertal fördelar för konsumenterna när priserna pressas, utbudet ökar och kvaliteten förbättras.

2 Modell för ölbeskattning

Ölmarknaden karaktäriseras av stordrifts- och samordningsfördelar som begränsar små bryggeriers tillväxtmöjligheter. Marknadsmislyckandet är ett internationellt problem och väl dokumenterat.¹ Konsekvenserna är ett sämre utbud av öl, öl av sämre kvalitet och/eller att relativpriset på hantverksöl från små bryggerier blir oproportionerligt högt. Samtliga länder inom EU, Norge och USA har därför vidtagit åtgärder för att kompensera mindre bryggerier. Detta med undantag för Sverige och Spanien.

Gällande EU-rätt

Artikel 4 i EU:s Direktiv 92/83/EEC erkänner problemen på ölmarknaderna och tillåter medlemsstaterna att sänka skattesatsen på öl från oberoende, små bryggerier. Enligt artikel 4.1 kan en lägre skatt på öl:

1. tillämpas på företag med en produktion av öl under 20 miljoner liter per år,
2. maximalt sätts ned med 50 procent av standardsatsen för punktskatt på öl,
3. differentieras efter producerad volym öl.

Med oberoende, litet bryggeri avses ett bryggeri som är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra bryggerier, som använder lokaler som är fysiskt skilda från andra bryggeriers och som inte brygger på licens.

2.1 Bakgrund till att reducera alkoholskatten på öl

Irland införde 2005 en reducerad alkoholskatt på öl inom ramen för EU:s undantagsmöjligheter. Målet var att uppmuntra konkurrensen och utbudet på den irländska ölmarknaden samt bidra till regional utveckling.² Ett huvudargument var att försöka skapa likartade villkor för små bryggerier i konkurrensen med de stora.³

Faktorer som bidrog till att Irland införde en differentierad alkoholskatt

Ett flertal faktorer bidrog till att förslaget om skattereduktion relativt enkelt röstades igenom i det irländska parlamentet.

Det politiska förarbetet fokuserade på exportmöjligheter och importsubstitution. I takt med att irländsk pubkultur blev alltmer populär på kontinenten kring millennieskiftet fick de irländska storbryggerierna allt större exportmöjligheter. Med en skatte-

¹ (Madsen, Pedersen, & Lund-Thomsen, 2011) och (Loretz & Oberhofer, 2014)

² (Department of Finance, 2022)

³ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

reduktion för små bryggerier skulle även mindre bryggerier ges möjlighet att exportera i spåren av det ökade intresset för irländsk öl.⁴

Runt millennieskiftet började även intresset för hantverksöl att stiga på Irland. Hantverksölen var dock ofta importerad då det inhemska utbudet var mycket begränsat. En skattereduktion skulle därför bidra till ett större utbud av irländska hantverksöl och samtidigt minska andelen importerad öl.⁵ Det ökade intresset innebar även att hantverksöl blev trendigt och vissa politiker profilerade sig därför lokalt i frågor om hantverksbryggerier. På så sätt fick politikerna utrymme i media, väckte intresse för frågorna lokalt och samlade politiskt stöd.⁶

Ytterligare en bidragande faktor var att Storbritannien under 2003 införde en skattereduktion på brittisk öl från oberoende, små bryggerier. Den brittiska modellen var framgångsrik och skapade inte de problem som vissa opponenter befarat. Dessutom innebar det brittiska systemet att bryggerierna i Nordirland fick skatterabatt. Denna skatteasymmetri kunde de irländska småbryggerierna framgångsrikt använda gentemot politikerna: Om de nordirländska bryggerierna får skatterabatt varför får inte vi?⁷

Många av de irländska parlamentsledamöterna såg dessutom EU:s direktiv som en direkt uppmaning att införa en skattereduktion och inte bara som en möjlighet.⁸ De större irländska bryggerierna motsatte sig dessutom inte skatterabatten eftersom den var begränsad och endast omfattade ett fåtal bryggerier när den infördes.⁹

Argumenten mot en differentierad alkoholskatt

Ett viktigt fokus i debatten var att regelverket utformades så att skattereduktionen med säkerhet enbart tillföll hantverksöl från oberoende, små bryggerier. Och att medlen organiskt skulle återinvesteras i bryggeriet.¹⁰ I samband med detta uppkom en rädsla att reduktionen skulle användas för att sänka priset under de nivåer som de stora kommersiella bryggerierna erbjöd. Givet de stora skillnaderna i produktionskostnader mellan hantverks- och stora kommersiella bryggerier kan detta omöjligen vara en långsiktig lönsam strategi.¹¹ Argumentet fick därför ingen tyngd i debatten.

Det irländska finansdepartementet var huvudmotståndare till skattereduktionen och uttryckte en oro för missbruk. Det främst genom att alkoholskatteintäkterna inte skulle betalas in till fullo.¹² Denna oro dämpades av att skattereduktionen utformades som en rabatt där bryggerierna tvingades säkra de framtida skatteinbetalningarna genom till exempel bankgarantier för upplupna skatteskulder.¹³

Reducerad alkoholskatt och alkoholkonsumtion

Att en reducerad alkoholskatt skulle medföra högre alkoholkonsumtion diskuterades inte i någon omfattning. Skälet var att parlamentsledamöterna insåg att stödet skulle gå till hantverksöl inom premiumsegmentet. De högre tillverkningskostnaderna innebär

⁴ (Brewers and Masters Guild of Ireland, 1999) och (Feeney, 2023)

⁵ (Feeney, 2023)

⁶ (Feeney, 2023)

⁷ (Feeney, 2023)

⁸ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

⁹ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022) och (Feeney, 2023)

¹⁰ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

¹¹ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

¹² (Feeney, 2023)

¹³ (Irish Tax and Customs, 2022)

att priset blir betydligt högre än de billigaste ölen. En skattereduktion kan därför som mest locka till substitution från billigare öl till dyrare, inte till mer drickande totalt.¹⁴

Förhoppningen var i stället att skattereduktionen skulle bidra till förändrade dryckes-
mönster. Dryckeskulturen på Irland var och är särpräglad mot att större kompisgäng
bjuder varandra på rundor på puben, vilket uppmuntrade till ökat drickande. Med ett
större utbud av hantverksöl var tanken att denna vana bröts och övergick till att i större
utsträckning smaka av olika typer öl och minska fokus på mängden öl som dracks.¹⁵

2.2 Modell för att reducera alkoholskatten på öl

Den irländska modellen för reducerad alkoholskatt på öl är i dagsläget utformad som
följande:¹⁶

1. Enbart mikrobryggerier kan ta del av skattereduktionen. Ett mikrobryggeri definieras som
 - a. ett oberoende, litet bryggeri enligt EU:s bestämmelser, som
 - b. producerar som mest 7,5 miljoner liter öl per år.
2. Mikrobryggerier är berättigade till en alkoholskattereduktion på all ölproduktion upp till 3 miljoner liter.
3. Alkoholskattereduktionen uppgår till 50 procent av gällande ölskatt.
4. För ägare till två eller flera mikrobryggerier räknas bryggerierna som ett bryggeri.

Huvudsakliga orsaker till val av modell

EU:s regelverk skapar stor frihet för medlemsstaterna att utforma sina egna skattemodeller. Den irländska modellen är därför bara en i en mycket stor mängd möjliga sätt att implementera EU:s villkor.

Det irländska valet av modell motiverades av sin enkelhet och tydlighet för bryggerierna samt att den är enkel att administrera.¹⁷ Detta illustreras av att skattemodellen enbart består av tre parametrar:

1. skattereduktionen är 50 procent för alla mikrobryggerier
2. den maximala produktionsvolymen är 7,5 miljoner liter
3. skattereduktion kan maximalt fås för 3 miljoner liter.

Bryggerierna kan därför mycket enkelt räkna ut hur mycket skatt de ska betala givet en viss budgeterad produktionsvolym.

Det brittiska systemet för skattereduktion som infördes 2003 togs i beaktande. Modellen ansågs dock för riskfylld eftersom den procentuella skatterabatten är beroende av produktionsvolym. Detta ansågs försvåra för bryggerierna i sin planering och budgetering eftersom den faktiska produktionsvolymen kan avvika kraftigt från den

¹⁴ (Brewers and Masters Guild of Ireland, 1999), (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022) och (Feeney, 2023)

¹⁵ (Brewers and Masters Guild of Ireland, 1999) och (Feeney, 2023)

¹⁶ (Irish Tax and Customs, 2022)

¹⁷ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

planerade.¹⁸ De irländska småbryggeriernas organisation föreslog själva en progressiv modell med utgångspunkt i den dåvarande tyska modellen.¹⁹

Valet av en mer enkel modell motiverades främst av att politikerna måste stilla det irländska finansdepartementets oro. De exakta nivåerna på produktionsvolymerna var inte det stora problemet eftersom de få småbryggerier som fanns vid tillfället var mycket små och dessutom växte relativt långsamt. Snarare hade ministeriet svårt att överblicka skattereduktionens konsekvenser, i synnerhet för skatteintäkterna på sikt. Enkelheten och begränsningarna i den valda skattemodellen kan därför ses som ett politiskt vägval för att säkra att finansdepartementets stöd.²⁰

Independent Craft Brewers of Irland (ICBI), som är mikrobryggeriernas branschorganisation, uppger att irländska finansdepartementet i dag är nöjda med modellen. Departementet för en löpande dialog ICBI och diskuterar modellens funktion, begränsningar och förändringar med de små bryggerierna.²¹

Förändringar i skattemodellen över tid

När den ursprungliga skattereduktionen infördes 2005 kunde mikrobryggerierna endast få en skattereduktion upp till 2 miljoner liter. Med tiden växte många av mikrobryggerierna snabbt när de investerade i ökade produktionsvolymerna. Detta med huvudsakligt mål att även kunna exportera. Över tid närmade sig flera bryggerier tvåmiljonersgränsen och riskerade därmed att bli begränsade i sina fortsatta tillväxtpotentialer.

För att inte begränsa mikrobryggeriernas exportsatsningar valde Irland 2015 att höja taket för att få skattereduktion från 2 till 3 miljoner liter öl.²²

För att klassas som mikrobryggeri sattes den övre produktionsgränsen ursprungligen till 5 miljoner liter. Gränsen är ytterst viktigt eftersom bryggerier med en större produktionsvolym förlorar sin status som mikrobryggeri. Med förlorad status mister bryggeriet all skatterabatt för all produktion. Taket innebär således en mycket kraftig skattetröskel som är mycket svår att överkomma.

I takt med att vissa av de irländska mikrobryggerierna fortsatte att växa blev gränsens dramatiska tröskeeffekter alltmer uppenbara. En betydande negativ effekt är att tröskeln stryker tillgången till tillväxtkapital för större mikrobryggerier.²³ Detta eftersom det blir olönsamt att investera i mikrobryggerier som vill växa och som samtidigt närmar sig skattetröskeln. Orsaken är att tröskeln utgör en knivskarp övre volymgräns för lönsam produktion. Ett av de snabbast växande irländska bryggerierna uppger att de inte skulle bli lönsamma förrän vid 7 miljoner liter om de förlorat skatterabatten vid en produktion över 5 miljoner liter.²⁴

För att komma runt gränsens mycket allvarliga tillväxtbegränsning justerades därför kravet för att klassas som mikrobryggeri upp från 5 till 7,5 miljoner liter från och med 2023.

¹⁸ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

¹⁹ (Brewers and Masters Guild of Ireland, 1999)

²⁰ (Feeney, 2023)

²¹ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

²² (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022), (Feeney, 2015) och (Feeney, 2023)

²³ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

²⁴ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

De höjda taken i den irländska skattemodellen har varit relativt enkla att genomföra politisk. Skälet är att de inte kostar den irländska staten någonting eftersom de faktiska skatteintäkterna inte påverkas, enbart de potentiella skatteintäkterna. Besluten att höja taken har dessutom gett bra publicitet för politikerna i media.²⁵ Omvänt skulle publiciteten av att inte höja taken varit förödande då framgångsrika, växande, exporterande och lönsamma bryggerier i ett slag skulle bli olönsamma och tvingats dra ned på verksamheten eller sluta att växa.²⁶

Uppgifter från det irländska finansdepartementet indikerar att det fram till 2025 inte finns några planer på ytterligare förändringar.²⁷ De båda taken måste troligtvis ändå höjas i framtiden i takt med att de största småbryggerierna växer sig större.²⁸

2.3 Den irländska modellen i ett internationellt perspektiv

EU:s medlemsstater har stor frihet att själva utforma skattereduktionen inom ramen för Artikel 4 i EU:s Direktiv 92/83/EEC.

Typer av skattemodeller inom EU

Inom EU används fyra typer av skattemodeller för att kompensera mindre bryggerier för snedvridna konkurrensvillkor.

Modell 1. **Enstegs-modell för maximal skattereduktion enligt EU:s gränser.**

Frankrike, Bulgarien, Grekland, Ungern, Polen, Rumänien och Slovakien tillämpar EU:s maximala gränser för skattereduktion. Det innebär att dessa medlemsstater ger 50 procent skattereduktion till alla bryggerier vars produktion understiger 20 miljoner liter öl. Vid en produktion över 20 miljoner liter förlorar bryggerierna all skattereduktion i ett enda steg.

Modell 2. **Enstegs-modeller för skattereduktion under EU:s gränser.**

I Irland, Estland, Lettland, Cypern, Slovenien justeras skattereduktionen vid ett enda steg, men taket för att få skattereduktion är satt under EU:s maximala gräns på 20 miljoner liter. Vid en produktion över landets satta tak förlorar bryggerierna all skattereduktion i ett enda steg. I vissa av länderna är skattereduktionen även mindre än 50 procent.

Modell 3. **Flerstegs-modeller för skattereduktion.**

I Tjeckien, Finland, Tyskland, Österrike, Belgien, Tjeckien, Kroatien, och Luxemburg justeras skattereduktionen vid flera diskreta steg. Ölbeskattningen blir på detta sätt stegvis progressiv med stigande produktionsvolym. I Tjeckien får till exempel endast de minsta bryggerierna med en produktionsvolym under 1 miljon liter ta del av den maximala skattereduktionen på 50 procent. Bryggerier med en produktionsvolym över en miljon liter betalar 60 procent av standardsatsen. Vid högre produktionsvolym sker ytterligare nedtrappningar av skatterabatten.²⁹

²⁵ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

²⁶ (Feeney, 2023)

²⁷ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

²⁸ (Feeney, 2023)

²⁹ I Norge tillämpas en flersteg-modell, men produktionstaket för att ta del av skattereduktionen är lågt och satt till endast 0,2 miljoner liter. I USA tillämpas en tvåstegs-modell för skattereduktion. Upp till 7 miljoner liter är reduktionen 80 procent. Mellan 7 och 240 miljoner liter är reduktionen 12 procent.

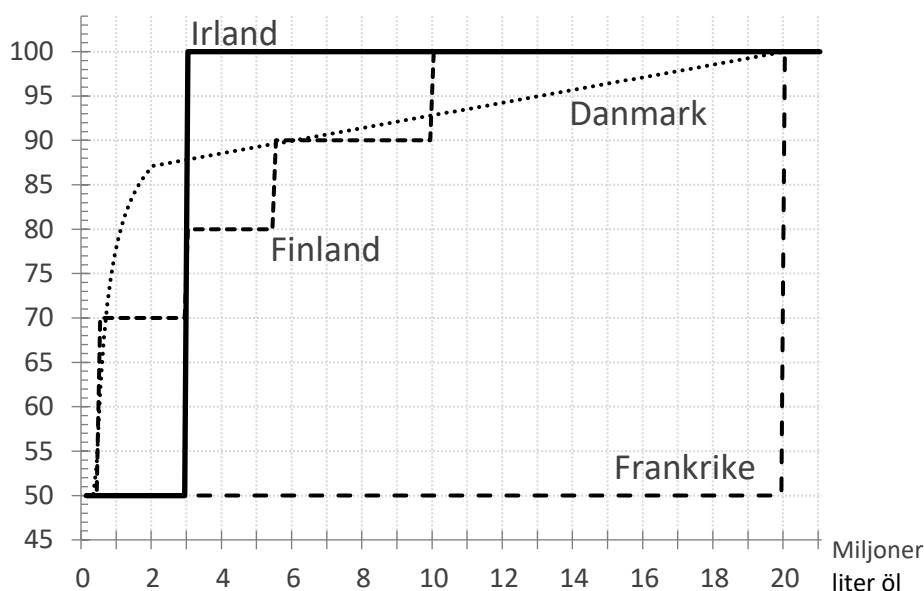
Modell 4. **Kontinuerliga modeller för skattereduktion.** I Danmark och Storbritanien justeras skattereduktionen enligt en formel. Modellerna innebär en kontinuerlig, progressiv upptrappning av ölskatten. Syftet med dessa mer komplexa modeller är att helt och hållet undvika trösklar i beskattningen och dessutom bättre återspegla de kontinuerliga problemen med stor-drifts- och samordningsfördelar.

Skattereduktion på öl från oberoende, små bryggerier inom EU

I figur 1 visas skattereduktionen i Frankrike, Irland, Finland och Danmark. I Frankrike blir skattetröskeln för bryggerier som når EU:s maximala produktionsgräns extremt kraftig. Frågan är om franska bryggerier som närmar sig 20 miljoner liter överhuvudtaget kan expandera över gränsen. Det eftersom bryggerierna troligtvis inte kan hitta investeringsvilligt tillväxtkapital.

Figur 1: Skattereduktion på öl i ett urval av EU:s medlemsstater 2023

Skatten på öl som procentuell andel av standardsatsen i respektive land

Källa: Lakeville baserat på (Europeiska Kommissionen, 2023).

Ett större problem är att den franska modellen i egentlig mening inte utjämnar konkurrensvillkoren mellan bryggerierna. Skalfördelarna ökar som snabbast i intervallet upp till en produktionsvolym på 2 miljoner liter. Därefter ökar de i relativt långsam takt.³⁰ Om samtliga bryggerier med en produktionsvolym under 20 miljoner liter ges samma skattereduktion får de större bryggerierna konkurrensfördelar.

För att undvika skarpa tröskeffekter har Finland i stället infört en progressiv flerstegsmodell där skattereduktionen trappas ned med produktionsvolym. I Danmark har man valt en modell som ännu bättre följer hur skalfördelarna är fördelade efter produktionsvolym.

³⁰ (Cebr, 2018), (Föreningen Sveriges Oberoende Småbryggerier, 2021), (Europe Economics, 2018)

3 Samhällskonsekvenser

Den senaste utvärderingen av den irländska skattemodellen är från 2018 och värderar produktionsår 2017.³¹ Sedan dess har de irländska mikrobryggerierna drabbats hårt av Covid-19, inflation och högre energipriser. Trots fler konkurser och nedläggningar bland de mindre mikrobryggerierna har några av de större gått mot strömmen och lyckats växa och satsa ytterligare på export.

3.1 Utvecklingen av ölmarknaden

När skattereduktionen infördes fanns endast ett fåtal småbryggerier på Irland och de flesta var mycket små och/eller bryggeripubar.³² Utvecklingen av ölmarknaden efter introduktionen av skattereduktionen ska därför jämföras med en marknad som dominerades av ett par mycket stora bryggerier och ett fåtal mycket små.

Antalet bryggerier

Sedan skattereduktionen infördes har den irländska ölmarknaden sett en kraftig expansion av antalet hantverksbryggerier. Vid ingången av 2018 fanns 125 små bryggerier. Av dessa var 75 oberoende med egen produktion. Övriga var varumärkesbryggerier där ölbryggningen kontrakterades ut.³³ Det ska jämföras med uppskattningsvis 10 små bryggerier 1999, varav flera var bryggeripubar, dvs. pubar där ölen bryggs i samma lokal.

Producerad mängd öl

Småbryggeriernas exakta produktionsvolym är svår att uppskatta. Enligt den senaste uppskattningen från 2017 producerade småbryggerierna cirka 16 miljoner liter öl. Det utgjorde då knappt 1,9 procent av den totala irländska ölproduktionen.³⁴

Senare uppskattningar visar på att bryggerierna fick skattereduktion för 14 miljoner liter öl 2021. Vissa bryggerier fick dock inte skatterabatt på all produktion eftersom de bryggde mer än den skatterabatterade övre gränsen. Dessutom beskattas inte den öl som exporteras i Irland. Tillväxten i produktionsvolym är dock kraftig. Under 2021 var produktionen som minst 10 gånger större än 2011, se tabell 1. Orsaken är både en tillväxt i antal bryggerier och att vissa bryggerier har haft en synnerligen lönsam tillväxt och expanderat kraftigt.

³¹ (Feeney, 2018)

³² (Brewers and Masters Guild of Ireland, 1999)

³³ (Feeney, 2018). Uppgiften baseras på en inventering av ICBI. Ytterligare 15 bryggerier fick ta del av skattereduktionen och var antingen utländska eller kom inte med i inventeringen.

³⁴ (Feeney, 2018)

Expansionen har till stor möjliggjorts av skattereduktionen. De extra medlen har till stor del investerat i överkapacitet, med ökad export som huvudsakligt mål. Överkapaciteten var 2017 ungefär lika stor som produktionen dvs. 100%. Trots den redan höga kapaciteten uppger många bryggerier att de satsar på ännu större kapaciteter. Skälet är att högre kapacitet och större bryggvolymerna ger skalfördelar som sänker produktionskostnaderna per bryggd liter.

Den stora produktionstillväxten innebär att det inhemska utbudet av högkvalitativt öl har mångfaldigats. Detta utbud finns tillgängligt lokalt. Produktionen har dessutom medfört en substitution bland konsumenterna från både billigare öl och importerat hantverksöl, vilket var ett av huvudmålen med skattereduktionen.

Export

Hemmarknaden är den absolut viktigaste marknaden för små bryggerier. Först vid större produktionsvolymerna kan bryggerierna satsa mer organiserat på export.³⁵ För att kunna nå dessa lönsamma nivåer är skattereduktionen mycket viktig.³⁶

Ett av huvudargumenten till skattereduktionen var att uppmuntra till export. Ungefär 40 procent av de irländska småbryggerierna exporterade delar av sin produktion under 2017, men volymerna var oftast mycket små.³⁷ Sammanlagt exporterades cirka 20 procent av den totala produktionen.³⁸ Fyra stora mikrobryggerier stod för huvuddelen av exporten. Sedan 2017 har de större mikrobryggerierna växt sig ännu större, mycket till följd av ökad export.

Cirka 60 procent av bryggerierna uppgav att de inte exporterade för tillfället. Huvuddelen av dessa menade ändå att de skulle satsa på export inom de närmaste åren.³⁹

De irländska bryggerierna växer sig stora

De irländska bryggerierna har i relativt stor utsträckning lyckats nå produktionsvolymerna över 500 000 liter. Minst fem bryggerier har en produktion över en miljon liter 2022. En miljon liter är en produktionsgräns där bryggeriet i en större och mer lönsam omfattning kan påbörja exportsatsningar. Två bryggerier har nått nivåer på fem miljoner liter eller mer och växer fortsatt starkt.⁴⁰

I Irland har 11 procent av småbryggerierna en produktion över 500 000 liter. Samma siffra för Sverige är 3 procent, se Figur 2. Jämfört med Irland finns det således en kraftig underrepresentation av medelstora svenska bryggerier.

De svenska småbryggerierna förblir i jämförelse med Irland ofta små och ofta olönsamma. De svenska småbryggerierna tenderar dessutom att fastna under tröskeln 50 000 liter i större utsträckning, och andelen mycket små bryggerier är dubbelt så hög i Sverige som på Irland. Skillnaden i marknadsutveckling kan med stor säkerhet tillskrivas den irländska skattereduktionen som uppmuntrar till tillväxt.

³⁵ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

³⁶ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

³⁷ (Feeney, 2018)

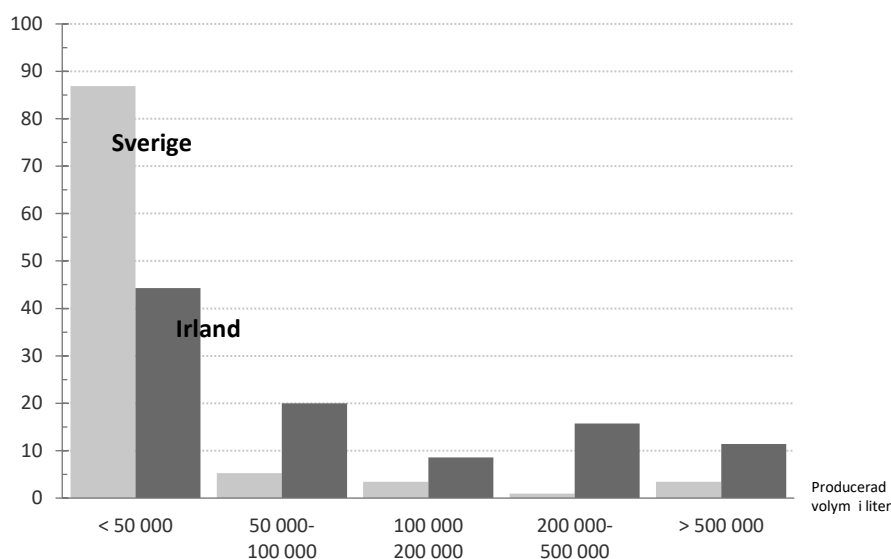
³⁸ (Feeney, 2018)

³⁹ (Feeney, 2018)

⁴⁰ (Ryan, Dalton, & Mosley, 2022)

Figur 2: Andel bryggerier i Sverige och Irland

Procentuell andel bryggerier efter storleksklass

Källa: Lakeville baserat på (Systembolaget, 2022), (Feeney, 2018) och Föreningen Sveriges oberoende småbryggeriers undersökning Småbryggerienkäten 2020.

Sysselsättning

Sysselsättning var inte ett huvudargument för att införa skattereduktionen. Uppskattningsvis sysselsatte de irländska småbryggerierna 522 personer på hel- och halvtid under 2018, vilket motsvarade 425 heltidsekvivalenter. Det är mer än en tiobubbling jämfört med de 37 personer som jobbade på småbryggerierna 1998.

De irländska mikrobryggerierna köper till mycket stor del sina insatsvaror på den inhemska marknaden. Exempelvis är upp till 90 procent av malten irländsk. De säljer dessutom en stor del av produktionen till pubar och butiker i närområdet. Den lokala och inhemska förankringen skapar således arbetstillfällen både uppströms, exempelvis i jordbrukssektorn, och nedströms, exempelvis i restaurangsektorn.

Den sammanlagda sysselsättning som mikrobryggerierna skapade 2017 uppskattas till cirka 960 personer.

Utbudet av öl

Under 2017 bryggde de irländska mikrobryggerierna mer än 321 olika öl året runt. Till detta ska läggas ett okänt antal säsongöl eller tillfälliga öl. I snitt sålde bryggerierna fem olika öl på ölmarknaden.

Ölen som bryggdes var väl differentierade efter typ av öl. De mest populära typerna är Pale ale, India pale ale, Stout och Red ale som även är de stora irländska bryggeriernas främsta produkter. De små bryggerierna kompletterar dock utbudet med ett stort antal andra öltyper som tidigare endast i begränsad omfattning fanns på marknaden och då främst som importprodukter.

3.2 Offentligfinansiella effekter

Innan skattereduktionen infördes 2003 betalade de irländska mikrobryggerierna mindre än 2 miljoner Euro i ölskatt under 1999.⁴¹

Ölskatteintäkterna från mikrobryggerierna ökade till 6,7 miljoner Euro under 2017. I tillägg till ölskatten bidrar mikrobryggerierna med övriga skatteintäkter direkt från bryggerisektorn och från indirekta källor genom de arbetstillfällena som skapas i bland annat jordbrukssektorn. Sammanlagt genererade småbryggerierna direkt och indirekt nästan 16 miljoner Euro i skatteintäkter under 2017. Detta ska ställas mot skatterabatten på 5,7 miljoner under samma år, se tabell 1.

Skattebortfall för den irländska staten

Under 2021 var skattereduktionen 6,6 miljoner Euro (cirka 74 miljoner kr) och omfattade 81 bryggerier. Per producerad liter öl var skattelättnaden 0,47 Euro (cirka 5 kr/l). Bryggerierna fick i genomsnitt 81 148 Euro i skattereduktion (cirka 900 000 kr/bryggeri), se tabell 1.

Tabell 1: Skattereduktionens omfattning på Irland

Miljoner liter, miljoner Euro, antal bryggerier, Euro per liter, Euro

År	Volym öl* (miljoner l)	Skattereduktion (miljoner Euro)	Antal bryggerier	Skattereduktion (Euro per liter öl)	Skattereduktion per bryggeri (Euro)
2011	1,8	0,4	17	0,24	24 724
2012	3,3	0,8	20	0,25	42 033
2013	3,4	1,1	25	0,33	44 516
2014	6,5	2,3	54	0,36	43 230
2015	9,0	4,0	73	0,44	54 723
2016	9,1	4,1	71	0,45	57 594
2017	12,5	5,7	86	0,45	65 758
2018	12,8	5,8	90	0,45	64 325
2019	13,6	6,1	85	0,47	72 246
2020	12,9	5,8	85	0,45	68 192
2021	14,0	6,6	81	0,47	81 148

Not: * Mängden anger hur stor volym öl som fått skattereduktion, inte mängden som producerats.

Källa: (Department of Finance, 2022)

Över tid har skattereduktionen ökat kraftigt i takt med att fler mikrobryggerier startades och framgångsrikt lyckades ta marknadsandelar. Denna utveckling ska dock ses mot bakgrund att ölskatteintäkterna från de små bryggerierna ökat i samma takt. I och med att skattereduktionen är 50 procent blir skatteintäkterna ungefär lika stora som skattereduktionen. Ökningen i reduktion från 0,4 till 6,6 miljoner mellan 2011 och 2021 motsvaras således som minst av en lika stor ökning i skatteintäkter. Denna ökning i skatteintäkter ska delvis tillskrivas möjligheten att få skattereduktion.

3.3 Regionalpolitiska effekter

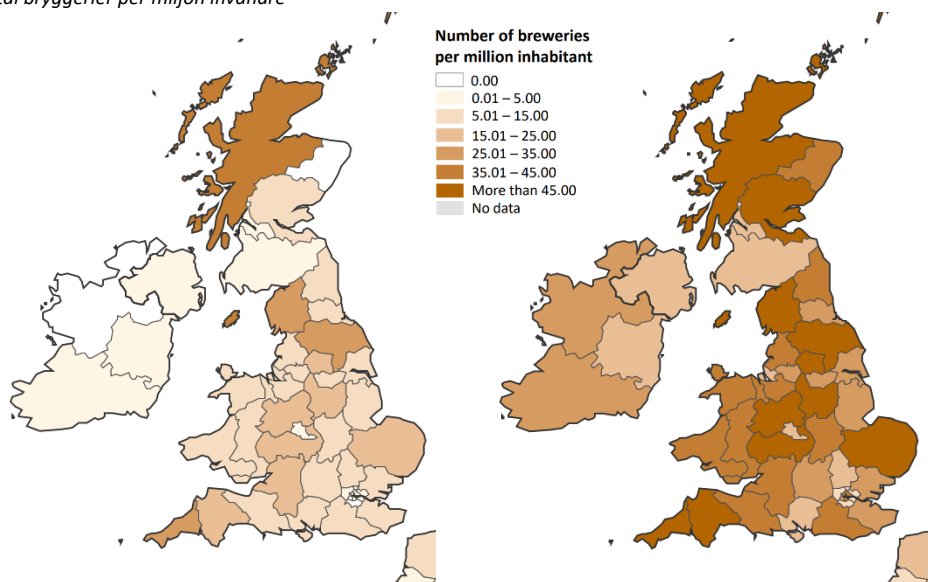
Fram till 2010 fanns på Irland endast ett fåtal små bryggerier, uppskattningsvis 2 till 3 bryggerier per miljon invånare, se figur 3. På södra Irland fanns något fler bryggerier.

⁴¹ (Brewers and Masters Guild of Ireland, 1999)

Efter 2010 började antalet bryggerier först att växa på södra Irland. I norra, östra och mellersta Irland påbörjades tillväxten något senare.⁴² Mellan 2010 och 2020 tiodubblades antalet bryggerier per miljon invånare till mellan 20 och 30.⁴³ På norra Irland fanns 31 bryggerier per miljon invånare 2020 jämfört med 0 vid millennieskiftet.

Figur 3: Antal bryggerier 2000 och 2020 på Irland och i Storbritannien

Antal bryggerier per miljon invånare

Källa: (Materna, Bernhäuserová, Hasman, & Hána, 2022)

⁴² (Materna, Bernhäuserová, Hasman, & Hána, 2022)

⁴³ (Materna, Bernhäuserová, Hasman, & Hána, 2022)

Den regionala fördelningen är dessutom jämn, vilket innebär att tillväxten och utbudet av öl kommer alla irländare till del. Detta framgår tydligt när bryggerierna markeras geografiskt på en karta, se figur 4. Förutom en viss koncentration av bryggerier kring Dublin är bryggerierna väl utspridda med stor lokal närvaro även på landsbygden. Det finns för närvarande minst ett mikrobryggeri i 24 av Irlands 26 län.⁴⁴

Figur 4: Karta över 68 irländska mikrobryggerier 2023

Källa: (<https://irishbeer.ie/>, 2023)

⁴⁴ (Feeney, Craft Beer and Independent Microbreweries in Ireland 2018, 2018)

Referenser

- Brewers and Masters Guild of Ireland. (1999). *Microbreweries Propose Revision of Irish Excise Law*.
- Cebr. (2018). *Is the policy of progressive beer duty working as intended? A report for the Society of Independent Brewers (SIBA)*. London: Cebr.
- Department of Finance. (2022). *General Excise Paper - Tax Strategy Group – 22/08*. Department of Finance.
- Europe Economics. (2018). *Review of Small Breweries' Relief Scheme and Proposals for Potential Reform*. London.
- Europeiska Kommissionen. (den 16 Januari 2023). *Taxes in Europe Database v3*. Hämtat från Europeiska Kommissionen: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html
- Feeney, B. (2015). *Craft Beer and Microbreweries in Ireland, 2015. A Report for the Independent Craft Brewers of Ireland*. Independent Craft Brewers of Ireland.
- Feeney, B. (2018). *Craft Beer and Independent Microbreweries in Ireland 2018*. Bord Bia and Independent Craft Brewers of Ireland.
- Feeney, B. (den 16 Januari 2023). The Irish tax relief for small breweries. (D. Sundén, Intervjuare)
- Föreningen Sveriges Oberoende Småbryggerier. (2021). *En reducerad skatt på öl från oberoende små bryggerier*. Föreningen Sveriges Oberoende Småbryggerier. <https://irishbeer.ie/>. (den 23 01 2023). *Irish beer map*. Hämtat från <https://irishbeer.ie/>: <https://irishbeer.ie/>
- Irish Tax and Customs. (2022). *Administration & Control of Tax Warehouses Manual Part 2*. Irish Tax and Customs. Hämtat från <https://www.revenue.ie/en/tax-professionals/tdm/excise/tax-warehouses/part2-breweries-microbreweries-cider.pdf>
- Irish Tax and Customs. (2022). *Notice No. 1888 Relief from Alcohol Products Tax for beer produced in qualifying microbreweries and cider and perry produced by qualifying small producers*. Irish Tax and Customs. Hämtat från <https://www.revenue.ie/en/companies-and-charities/documents/excise/pn1888.pdf>
- Loretz, S., & Oberhofer, H. (2014). *"When helping the small hurts the middle" Beer Excise Duties and Market Concentration*. Salzburg: University of Salzburg.
- Madsen, E., Pedersen, K., & Lund-Thomsen, L. (2011). *M&A as a Driver of Global Competition in the Brewing Industry*. Aarhus: Aarhus University.
- Materna, K., Bernhäuserová, V., Hasman, J., & Hána, D. (2022). How microbreweries flooded Europe: mapping a new phenomenon in the beer industry. *Journal of*, 18(1), 18-25. doi:10.1080/17445647.2021.2012536
- Ryan, E., Dalton, C., & Mosley, P. (den 10 Januari 2022). The Irish tax relief for small breweries. (D. Sundén, Intervjuare)

Systembolaget. (2022). *Försäljningsstatistik*. Hämtat från
<https://www.omssystembolaget.se/om-systembolaget/foretagsfakta/forsaljningsstatistik/> den 16 02 2022